

PARAULES DE BENVINGUDA AL NOU DOCTOR JOSEP FONTANA I LÀZARO

Benvolgut Prof. Fontana,

Rector Magnífic de la Universitat Pompeu Fabra,

Sr. Secretari general de la Universitat Rovira i Virgili,

Professora Duch,

Senyores i senyors claustrals,

Distingides autoritats,

Senyores i senyors,

És motiu de màxima satisfacció per a la comunitat universitària celebrar aquest acte solemne d'investidura del professor Fontana com a doctor honoris causa per la Universitat Rovira i Virgili.

Em correspon l'honor i el privilegi de donar-li la benvinguda al nostre Claustre, i ho faig amb molt de gust, tant a títol personal com en nom del tots els membres de la Universitat, i en especial del Departament d'Història i Història de l'Art, del qual

va néixer la proposta de conferir-li la màxima distinció acadèmica que atorga la Universitat.

La padrina, la professora Montserrat Duch, en la seva *laudatio*, ha posat de manifest tots els mèrits acadèmics i científics que el fan mereixedor de tan alta distinció i que hem pogut apreciar en la *magistralis lectio* amb la qual el professor Fontana ens ha obsequiat.

El nomenament de doctor honoris causa representa, de fet, una distinció amb doble sentit, de màxim reconeixement acadèmic a la persona distingida, però també d'orgull per a la comunitat universitària a la qual s'integra. Per a la URV, és tot un privilegi comptar entre el claustrals amb una de les personalitats del camp de la història, especialitzat en història econòmica i contemporània. El treball del Dr. Fontana l'ha fet mereixedor de nombrosos premis i distincions amb reconeixement a aquesta tasca àmplia d'historiador i historiogràfica, com ho assenyalava el jurat dels Premis Nacionals de Cultura l'any 2007, que li va atorgar el Premi Nacional a la Trajectòria Professional i Artística en la primera edició d'aquesta categoria quan deia: "Amb

aquesta distinció, el jurat ha volgut valorar l'obra historiogràfica, el mestratge i el compromís cívic d'un intel·lectual erudit com Josep Fontana".

Josep Fontana, efectivament, és el veritable reflex del concepte *universitat*: el saber, l'esperit crític i el compromís amb la seva societat. Aquests han estat i són possiblement els tres grans eixos que el Dr. Fontana ha desenvolupat a través de la història. Deixeble, com ens recorda sovint, de Ferran Soldevila, Jaume Vicens Vives i Pierre Vilar, ha creat escola com a catedràtic d'Història Econòmica a la Universitat de València, a l'Autònoma de Barcelona i a la Pompeu Fabra, universitat germana en molts sentits i a partir d'avui unides també per l'honor de comptar en els nostres claustres amb el professor Fontana. Moltes gràcies, rector Moreso, per acompanyar-nos en aquesta cerimònia. Com ens ha descrit molt bé la Dra. Duch, el professor Fontana ha centrat la seva recerca en la història contemporània, la història de la hisenda pública i la història de la historiografia, sobre la qual ha expressat sovint la necessitat de recuperar els signes d'identitat d'una historiografia crítica i ha

impulsat els historiadors a situar el present en el centre de les seves preocupacions.

Aquest compromís el resumeix el mateix Josep Fontana quan deia en una entrevista al diari *El Punt* d'ara fa un any: "Els historiadors serveixen per lluitar contra els qui volen imposar veritats polítiques i socials establertes. Serveixen per obrir i fer obrir els ulls davant la complexitat social i ensenyar la gent a pensar pel seu compte, que no es creguin res a ulls clucs".

La humanitat, precisament, té davant seu un segle XXI carregat d'amenaques socials i econòmiques que, en certa manera, es basen en grans problemes que encara avui dia no hem sabut resoldre. Tampoc a casa nostra, tant des d'un punt de vista econòmic com social. L'obra del Dr. Fontana ens ha ajudat i ajuda a trobar el camí per resoldre'ls des de molts punts de vista, tant econòmics com socials i, per tant, a obrir aquests "ulls clucs".

És aquest també el veritable compromís de la institució universitària, ajudar a mirar més enllà i tot just ara, en moments de dificultats, és quan ens hem d'exigir un esforç suplementari.

L'any 2004, lluny encara de moltes vicissituds actuals, Josep Fontana pronunciava a la Universitat de València una conferència i que acabava així: "Per refundar aquest estat lliure i solidari ens cal un nou contracte social que el defineixi. Un contracte per al segle XXI, que no neixi tarat, com el de 1978, per les imposicions d'un poder hereu de la sagnant victòria del 1939 i per les temors que aleshores creava la remor de sables a les casernes. I ens cal que aquesta vegada no sigui, com aquell, l'obra d'un grup de dirigents que negocien entre ells, sinó que estigui obert a la participació d'una societat que cada vegada està més cansada del paper passiu a què se la vol condemnar —limitat a poca cosa més que triar cada quatre anys entre les diverses llistes tancades que els dirigents dels partits ens proposen— i s'està acostumant a sortir al carrer per fer-se escoltar."

Però no ha estat aquesta l'única de les preocupacions de Josep Fontana i, per tant, el centre de les seves investigacions. Així, les relacions entre les finances públiques i el desenvolupament econòmic, una altra de les qüestions de màxima

actualitat, ha estat també objecte de les seves anàlisis.

El professor Jordi Nadal ho descrivia així en l'elogi de Josep Fontana que féu amb motiu del nomenament de col·legiat d'honor del Col·legi d'Economistes de Catalunya a través de dues qüestions. Es preguntava el Dr. Nadal: "Què ha fet l'amic Fontana per merèixer aquest reconeixement? La resposta és ben senzilla [deia]: el nostre col·lega és l'autor d'una obra de recerca extremadament ambiciosa, excepcionalment reeixida i noblement compromesa." I més endavant hi afegia: "Un historiador econòmic? Fontana s'ha resistit sempre a endossar-se l'etiqueta que de dret li pertany, amb l'argument que és reduccionista i negligeix l'enorme complexitat de l'ésser humà."

Ens trobem davant d'una de les personalitats més rellevants, compromeses amb el saber, amb la ciència i amb el país, i autor d'una obra que ha permès i ens permet conèixer el nostre passat amb rigor, entendre el present i encaminar el futur. És una visió que no té data de caducitat, incòlume al pas del temps i tanmateix situada permanentment a

l'avantguarda. En aquella mateixa entrevista a *El Punt*, Josep Fontana finalitzava: "La meua manera de veure el món no ha canviat gaire perquè els principis dels meus mestres, com ara Soldevila, Vicens Vives o Pierre Vilar, continuen sent vàlids: cal treballar per tornar la consciència a la societat catalana."

Professor Fontana, gràcies per acceptar la nostra distinció, que més que honorar la vostra persona ens honora a nosaltres mateixos; la vostra incorporació al Claustre prestigia la Universitat Rovira i Virgili i ens obliga a treballar per ser dignes d'aquest prestigi.

Avui, amb el màxim reconeixement dels vostres mèrits, adquireu el compromís de representar la Universitat Rovira i Virgili, que de ben segur realitzareu amb afecte. Rebeu l'enhorabona més cordial, en nom propi i en el de tota la comunitat universitària, que des d'avui és també la vostra.

Moltes gràcies.

Francesc Xavier Grau, rector de la URV